

ASUINTALOJEN PELASTUSSUUNNITELMAN LAATIMISOHJE

Tämä laatimisohje opastaa pelastussuunnitelmavollisen asuinkiinteistön pelastussuunnitelman laatimisessa. Pelastussuunnitelmavollinen asuinkiinteistö on tavallisesti rivitaloista tai kerrostaloista muodostuva asunto-osakeyhtiö. Rakennuksissa voi olla myös liiketiloja, mutta ne muodostavat vain pienen osan rakennuksen tiloista.

Laatimisohje noudattaa Pirkanmaan pelastuslaitoksen pelastusvelvollisen asuinkiinteistön pelastussuunnitelmapohjan sisällysluettelon järjestystä. Pelastussuunnitelmapohjan kommentteissa on lyhyitä pikaohjeita ja viittaukset tämän laatimisohjeen kohtiin.

Sisällys

JOHDANTO	4
TIETOA KIINTEISTÖSTÄ JA RAKENNUKSISTA	5
TURVALLISUUDESTA HUOLEHTIVAT HENKILÖT JA TAHOT	6
JOHTOPÄÄTÖKSET VAAROJEN JA RISKIEN ARVIOINNISTA	8
KIINTEISTÖN JA RAKENNUSTEN TURVALLISUUSJÄRJESTELYT	9
Kiinteistön opastus, porrashuoneiden tunnuksset	9
Pelastustiet	9
Jäteasiat ja muu tavaran säilyttäminen ulkona	10
Poistumisreitit	11
Palo-osastointi	12
Palovaroittimet	13
Alkusammutuskalusto	14
Savunpoisto ja ilmanvaihdon hallinta	15
Teknisten tilojen ja järjestelmien turvallisuus	15
Sähköpääkeskus	15
Vedentulon sulkeminen	16
Ilmanvaihtolaitteiden, tulisijojen ja savuhormien turvallisuus	16
Öljylämmityslaitteisto	17
Muut paloturvallisuuslaitteet ja turvallisuusjärjestelyt	18
Automaattinen sammutuslaitteisto	18
Poistumisreittiopaste- ja turvavalaistus	19
Yhteisten varastotilojen, autosuojien ja vastaavien turvallisuus	20
Liukkaudentorjunta ja lumien pudotus	22
ASUKKAILLE JA MUILLE HENKILÖILLE ANNETTAVAT OHJEET	23
VARAUTUMINEN JA SUOJAUTUMINEN	24
Kotivara ja sisälle suojautuminen	24
Väestönsuoja	25
Väestönsuojan ylläpito ja huoltaminen	26

Väestönsuojan käyttöönotto ja suojautuminen.....	27
PELASTUSSUUNNITELMAN TIEDOTTAMINEN	30

JOHDANTO

Tämän ohjeen tarkoituksena on helpottaa pelastussuunnitelman laatimista ja päivittämistä. Laadintaohje on suunniteltu siten, että se seuraa pelastussuunnitelmavuorokello asuinkiinteistön pelastussuunnitelmapohjaa ja sen liiteosuutta.

Pelastuslain (379/2011) 15 § ja pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen (407/2011) 1 § mukaan kaikki asuinrakennukset, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa, tulee laatia pelastussuunnitelma. Lisäksi pelastussuunnitelma tulee laatia oleviin esimerkiksi seuraaviin usein asuinrakennuksen osana oleviin tiloihin

- päiväkoteihin
- perhepäivähoitopaikkoihin ja muihin lasten ryhmämuotoisen hoidon järjestämistiloihin
- yli 400 m² suuruisiin myymälöihin
- yli 50 asiakaspaikan ravintoloihin
- hoitolaitoksiin ja palvelu- ja tukiasumisen yksikköihin

Tällaisissa tapauksissa rakennusten omistajan tulee laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä muiden toiminnanharjoittajien kanssa. Koko kiinteistön ja rakennusten pelastussuunnitelmassa otetaan tällöin huomioon näiden liiketoimintojen riskit ja turvallisuusjärjestelyt.

Rakennuksen omistaja, yleensä asunto-osakeyhtiö ja sen hallitus, ovat vastuussa pelastussuunnitelman laatimisesta, ajantasaisuudesta ja tiedottamisesta kaikille asukkaille ja toiminnanharjoittajille.

Pelastussuunnitelman tarkoituksena on ohjata kiinteistön ja rakennusten omistajaa ja toiminnanharjoittajia arvioimaan kiinteistön ja rakennusten käytön ja jokapäiväisen elämän riskejä, suunnittelemaan toimenpiteitä riskien pienentämiseksi, varautumaan siihen, että jokin onnettomuus kuitenkin sattuu ja ohjeistamaan kaikkia asukkaita ja toimijoita turvallisuusasioissa.

Pelastussuunnitelmaa ei tehdä pelastusviranomaiselle. Se on asunto-osakeyhtiön työkalu parempaan turvallisuuskulttuuriin.

Pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja siitä on tiedotettava tarvittavalla tavalla kaikille rakennuksen käyttäjille. Hyvä ohjeellinen perusteellisen päivityksen väli on korkeintaan viisi vuotta, mutta yleensä ainakin yhteystiedot tulee päivittää vuosittain. Pelastussuunnitelma tulisi aika-ajoin jakaa kaikkiin asuntoihin ja toiminnanharjoittajille, ja se on hyvä pitää saatavilla esimerkiksi asunto-osakeyhtiön yhteisissä tiloissa, porrashuoneissa tai verkkopalveluissa.

Pelastussuunnitelmapohjassa on paljon asioita, jotka eivät koske kaikkia asunto-osakeyhtiötä. Pohjasta voi rohkeasti poistaa tarpeettomat osat ja sitä voi täydentää muulla tarpeelliseksi katsotulla.

TIETOA KIINTEISTÖSTÄ JA RAKENNUKSISTA

Tämän osan tarkoituksena on luoda yleiskuva kiinteistöstä, sillä olevista rakennuksista ja muista toiminnanharjoittajista, kuin asukkaista. Rakennukset voidaan nimikoida esimerkiksi kyseisessä rakennuksessa olevien porrashuoneiden tunnuksilla, kuten ”rakennus A-C, rakennus D-F...”. Muita tietoja tarvitaan erilaisissa riskienhallintaan, turvallisuussuunnitteluun ja viranomaisyhteistyöhön liittyvissä asioissa.

Rakennuksessa toimivien yritysten listaaminen on tärkeää, jotta yritysten yrityskohtaiset riskit ja turvallisuusasiat voidaan ottaa huomioon pelastussuunnitelmassa. Lisäksi pelastussuunnitelma on jaeltava myös yritysten edustajille. Erilaiset toimialat aiheuttavat erilaisia riskejä ja erilaisia vaatimuksia rakennusluvan mukaiselle käyttötarkoitukselle. On syytä huomioida, että erilaisilla käyttötarkoituksilla on huomattavasti erilaisia turvallisuusvaatimuksia, joten epäselvissä tapauksissa tulee olla yhteydessä ainakin rakennusvalvontaan ja pelastuslaitokseen. Tavanomaisessa asuinrakennuksessa on muihin käyttötarkoituksiin kuuluvina tiloina yleensä vain kokoontumis- ja liiketiloja, työpaikkatiloja ja hoitolaitoksia. Esimerkiksi tuotanto- ja varastotiloja ei yleensä ole. Myös majoitustoiminta (esimerkiksi majoittamiseksi katsottava ns. Airbnb tai muu ”lyhytaikavuokraus”) vaatii tilat, jotka rakennusluvassa on sellaisiksi hyväksytty. Tavanomaisia liiketoimintoja käyttötarkoituksineen ja erikoispiirteineen on alla olevassa taulukossa.

Toiminto	Käyttötarkoitus	Asuintiloista poikkeavia vaatimuksia
Myymälät, kaupat	Kokoontumis- ja liiketilat	Poistumisreittiopasvalot, 2 toisistaan riippumatonta varsinaista poistumisreittiä
Päiväkodit (ei ympärivuorokautiset)	Kokoontumis- ja liiketilat	Sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet, poistumisreittiopasvalot, 2 toisistaan riippumatonta varsinaista poistumisreittiä
Palveluliikkeet (parturit yms.)	Kokoontumis- ja liiketilat	Poistumisreittiopasvalot, yleensä 2 toisistaan riippumatonta varsinaista poistumisreittiä
Perhepäivähoito	Asunnot	Sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet
Vuoropäiväkodit, hoitolaitokset, palvelu- ja tukiasuminen	Hoitolaitokset	Poistumisreittiopasvalot, koon mukaan sähköverkkoon kytketyistä palovaroittimista hätäkeskukseen liitettyyn paloilmoihtimeen, 2 toisistaan riippumatonta varsinaista poistumisreittiä
Majoitustoiminta, ammattimainen ”lyhytvuokraustoiminta”	Majoitustilat	Poistumisreittiopasvalot, sähköverkkoon kytketyistä palovaroittimista hätäkeskukseen liitettyyn paloilmoihtimeen, 2 toisistaan riippumatonta varsinaista poistumisreittiä

TURVALLISUUDESTA HUOLEHTIVAT HENKILÖT JA TAHOT

Asunto-osakeyhtiö on oma oikeushenkilönsä, jolla on lakisääteiset turvallisuusvastuunsa ja joka voi tulla tuomituksi esimerkiksi korvausvastuuseen. Asunto-osakeyhtiön puolesta luonnollisina henkilöinä turvallisuudesta vastaavat ensi- ja viimekädessä hallituksen jäsenet.

Turvallisuusvastuista käytännössä sopimusperusteisesti merkittäviltä osin huolehtivat isännöitsijä ja huoltoyhtiö. Hallituksella on silti lopullinen vastuu pitää huoli siitä, että sopimuksenmukaiset turvallisuustoimenpiteet tulevat suoritetuiksi.

Viime kädessä yksittäinen osakas ja asukaskin on vastuussa turvallisuudesta oman toimintansa osalta sekä osakepääomansa kautta asunto-osakeyhtiön osaomistajana.

Turvallisuuspäällikön, väestönsuojan hoitajan tai muiden turvallisuushenkilöiden nimeäminen on vapaaehtoista. Erityisesti kuitenkin väestönsuojan huolto, tarkastukset ja käyttökuntoon laittamiseen valmistautuminen on syytä antaa hoidettavaksi sellaiselle henkilölle, jolla on kiinnostusta hoitaa asia kunnolla. Väestönsuojan kunnossapidosta ja käyttökuntoonlaitosta on asiaa toisaalla pelastussuunnitelmasta varautumisen ja suojautumisen osiossa.

Hämeen pelastusliitto järjestää *Asuinkiinteistön turvallisuus* -kurseja ja -jatkokurseja, *Väestönsuojan hoitajan* kurseja ja *turvallisuusiltoja* taloyhtiöissä.

Kerrostalojen porrashuoneiden alaovilla ulos näkyvällä paikalla tulee olla sellaisen tahon yhteystiedot, jonka avulla viranomaiset pääsevät viivytyksettä ja maksutta sisään rakennukseen (*järjestylaki (621/2003) 8 §*). Muissakin rakennuksissa, kuten rivitaloissa on syytä miettiä, kuka päästää avaimensa kadottaneen asukkaan sisään tai palovaroittimen piippausta tarkastamaan tulleen pelastusyksikön miehistön katsomaan tilannetta. Jos ovien avaajaa ei löydy, saatetaan joskus joutua turvautumaan jälkikäteen tarpeettomaksi osoittautuvaan murtautumiseen.

Omatoimisen varautumisen merkitystä voidaan arvioida yleistiedon ja lähimmän paloaseman sijainnin mukaan. Esimerkiksi elottoman ihmisen selviytymisennuste laskee noin 10 % minuutissa. Tavanomaisesti kehittyvä huoneistopalo muuttuu olosuhteiltaan hengenvaaralliseksi 2-3 minuutissa ja palo kehittyä eksponentiaalisella voimalla ns. yleissyttymisen seurauksena yleensä noin 6-7 minuutin jälkeen.

Lähimmän paloaseman sijainti auttaa teitä arvioimaan pelastuslaitoksen auttamisaikaa alla olevan esimerkkilaskelman valossa. Tämäkin arvio on optimistinen.

Vaihe	Aika kaupungissa	Aika maaseudulla
Onnettomuus huomataan	1 min	1 min
Hätäilmoitus	1 min	1 min
Hätäkeskus hälyttää auttajat	1 min	1 min
Apu lähtee liikkeelle	1 min	5-15 min
Ajoaika kohteeseen	1 min / km	0,5-1 min/km
Tiedustelu	1 min	1 min
Ensitoimenpiteet	1-4 min	1-4 min
YHTEENSÄ AVUNSAANTIAIKA	7-11 minuutista ylöspäin ajomatkasta riippuen	11-24 minuutista ylöspäin ajomatkasta riippuen

Taulukosta on helppo havaita, että pelastuslaitos on ”usein myöhässä”. Mitä kauempana lähin paloasema on, sitä korostuneemmaksi omaehtoinen riskienhallinta ja turvallisuustyö muuttuu. Toisaalta on selvää, että kaupunkiolosuhteissakin vahinkoja voidaan pienentää ryhtymällä määrätietoisesti oikeisiin toimiin onnettomuustilanteissa.

JOHTOPÄÄTÖKSET VAAROJEN JA RISKIEN ARVIOINNISTA

Tämä on pelastussuunnitelman varsinaista ydintä. Kaiken turvallisuussuunnittelun perusteena on riskienarviointi. Riskienarvioinnissa pohditaan avoimin mielin mahdollisia epätoivottuja tilanteita, joita asunto-osakeyhtiön kiinteistöllä, rakennuksissa ja eri toimitiloissa voi sattua. Tämä on myös pelastussuunnitelmaa koskevan pelastuslain (379/2011) 15 § ensimmäinen vaatimus. Kaksi seuraavaa (rakennuksessa ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyt ja asukkaille ja muille henkilöille annettavat ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi) perustuvat tähän riskienarviointiin.

Riski on turvallisuusjohtamisen käsite, johon kuuluu arviointi ei-toivotun tapahtuman tapahtumistodennäköisyydestä tai esiintymistiheydestä sekä arvio sitä seuraavista omaisuus- ja henkilövahingoista. Erilaisilla laskukaavoilla riskejä voidaan esimerkiksi asettaa vakavuusjärjestykseen.

Näin hienoon riskienarviointiin tavallisessa asunto-osakeyhtiössä ei yleensä ole tarvetta. Mahdollisia uhkaavia vaaroja arvioitaessa on kuitenkin syytä pohtia, miten vaaran toteutumista voitaisiin estää ja miten voidaan varautua torjumaan vahinkoja vaaran kuitenkin ehkä joskus toteutuessa. Jos turvallisuusajattelumme perustuu vain siihen, että "yhteiskunta" tai "viranomaiset" vastaavat ohjeistuksesta ja tulevat apuun onnettomuuden kohdatessa, sattuu vahinkoja huomattavasti useammin ja vahingot ovat aina pahempia, kuin jos itse ehkäisemme onnettomuuksia ja omatoimisesti rajoitamme vahinkoja.

Taulukko on pelastussuunnitelmapohjassa jätetty tarkoituksella tyhjäksi. Näin pelastussuunnitelman laatijat joutuvat oikeasti avoimin mielin miettimään mitä vaaroja tavallisessa asunto-osakeyhtiössä uhkaa, ja miten niihin voidaan reagoida. Näin sitoutuminen turvallisuuteen paranee.

Tässä vaiheessa on syytä huolellisesti tarkastella mahdollisten liiketilojen riskejä yhdessä toiminnanharjoittajien kanssa. Taulukon ruudut kasvavat alaspäin tekstin lisääntyessä ja valitsemalla "Taulukko -> Asettelu -> Lisää alapuolelle" saat lisää rivejä uusia vaarakuvauksia varten.

Turvallisuussuunnittelu on juuri niin hyvää, kuin sen pohjana oleva riskienarviointi. Vaikka seuraavat osat pelastussuunnitelmassa ohjaavat ottamaan huomioon tietyt samanlaisina toistuvat turvallisuusjärjestelyt, ne eivät ole kaikenkattava esitys kaikkiin asunto-osakeyhtiöihin. Riskienarvioinnin perusteella voitte havaita vielä lisää turvallisuusjärjestelyjen tarpeita, joita taloyhtiössänne on syytä harkita.

KIINTEISTÖN JA RAKENNUSTEN TURVALLISUUSJÄRJESTELYT

Tässä osassa suunnitelmaan voidaan ensin selvittää ja esittää tavanomaiset taloyhtiöistä toiseen samanlaisina toistuvat turvallisuusjärjestelyt. Näidenkin järjestelyjen yksityiskohdat ja toteuttamistavat vaihtelevat rakennuksesta toiseen. Sen vuoksi tässä osassa onkin syytä huolellisesti keskittyä siihen, että kuvataan tarkasti juuri oman asunto-osakeyhtiön asioita. Lisäksi riskien ja vaarojen arvioinnin johtopäätöksenä voitte tulla siihen tulokseen, että muitakin turvallisuusjärjestelyjä tarvitaan.

Kiinteistön opastus, porrashuoneiden tunnuksset

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 84 § mukaan "...rakennuksen omistajan tulee asettaa kadulta, muulta liikenneväylältä ja tontin sisäiseltä liikennealueelta näkyvään paikkaan rakennuksen ja porrashuoneen tunnusta ilmaiseva numero tai kirjain sen mukaan kuin kunta on asiasta päättänyt. Osoitmerkinnän tulee opastaa myös hälytys- ja huoltoajoa sekä muuta liikennöimistä kiinteistölle."

Ensimmäinen osoitenumero tai muu opastus on siis asetettava sellaiseen paikkaan, että oikeaa tietä tai katuja pitkin kulkeva havaitsee sen. Jos siis taloyhtiönne rakennukset sijaitsevat oman sisäänajotiensä päässä, tulee vähintään osoitenumero asettaa päätien risteykseen.

Jos tontilla on useita rakennuksia, joissa on useita porrashuoneita tai rivitaloasuntoja, on sisäänajokohdan yhteyteen syytä laittaa opastaulu, jossa on selvällä tavalla esitetty rakennusten, porrashuoneiden ja rivitaloasuntojen sijainti.

Kulmatalossa oma osoitenumeronsa on asetettava rakennuksen kummallekin sivulle.

Kunnan rakennusjärjestyksessä on yleensä säännöksiä siitä, minkälaisia osoitenumeroiden ja muiden merkintöjen tulee olla (koko, väri, kontrasti...) ja milloin sen tulee olla valaistu. Aina saa kuitenkin tehdä lainsäädännön minimiä paremmin. Osoitenumeroinnilla ja tonttiopastuksella on suuri merkitys nopealle avunsaannille.

Pelastustiet

Kiinteistön pelastustiet on esitetty rakennuslupa-asiakirjoihin kuuluvassa asemapiirroksessa. Käytännössä nykymuotoisia pelastusteitä on piirretty ja rakennettu vain noin 2000-luvun taitteesta lähtien ja pääsääntöisesti vain 3-4 kerroksisille tai korkeammille kerrostaloille. Näiden väylien kohdalla on suunnittelussa ja rakennuksissa otettu huomioon riittävät mitoitukset ja kantavuusasiat.

Pelastustiet tulee pelastuslain merkitä pelastuslain 11 § ja pelastusteiden merkitsemisestä annetun sisäministeriön asetuksen (1384/2003) mukaisesti vähintään "Pelastustie"-kyltein tai sen kansalliskielisillä variaatioilla. Muita täydentäviä merkkejä, kuten "nostopaikka"-merkkiä voi harkinnan mukaan käyttää.

Muita, kuin virallisia pelastusteitä ei tule merkitä pelastusteiksi esimerkiksi epätoivotun pysäköinnin estämiseksi, sillä niiden mitoitukselta tai erityisesti kantavuudelta ei ole takeita.

Kiinteistön omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan velvollisuutena on huolehtia pelastusteiden esteettömyydestä. Ensisijaisesti se tarkoittaa talvikunnossapitoa ja kieltoa asettaa mitään sellaista pysyvää estettä pelastustielle, joka estää sen käyttämisen. Usein ongelmana on myös luvaton pysäköinti.

Käytännössä tämä voi vaatia esimerkiksi avattavien ajoesteiden asettamista tai sopimuksen tekemistä yksityisen pysäköinninvalvonnan kanssa. Jos ajoesteiden asettamiseen päädytään, niiden tulee olla helposti avattavissa pelastuslaitoksen toimesta. Yleensä paras ratkaisu on lukita ajoeste niin, että se on avattavissa yleismallisella 10 mm kolmioavaimella.

Niin sanottu pelastustiepiirros on yksinkertaistettu versio kiinteistön asemapiirroksista. Siinä on esitetty rakennukset ja muut merkittävät esteet ja erillisellä värillä pelastustiet ja nostopaikat. Pelastustiepiirros on syytä asettaa näkyviin esimerkiksi porraskäytävien alatasanteelle niin, että se on helposti asukkaiden ja vierailijoiden nähtävillä.

Pelastustielle on lyhytaikainenkin pysäköinti kiellettyä. Kuorman purkaminen tai lastaaminen ja ihmisten kyytiin tai kyydistä ottaminen on sallittua pelastustiellekin. Tällöin kuljettajan on kyettävä tarvittaessa välittömästi siirtämään auto pois pelastustieltä. Jos muuttokuorma tai muu lasti on vietävä sisääntuloaulaa syvemmälle tai korkeammalle rakennusta, on muuttokuorma ensin purettava aulaan. Ajoneuvo on tämän jälkeen ensin siirrettävä pois pelastustieltä ennen kuin kuormaa tai lastia ruvetaan kantamaan peremmälle.

Erilaiset "huoltoajo"-kyltit tai remonttityöntekijöiden tarpeet pitää ajoneuvo lähellä työkohdetta eivät myöskään kelpaa perusteeksi pysäköidä pelastustielle. Työkalut ja rakennustarvikkeet on purettavat autosta, ja auto on sen jälkeen välittömästi siirrettävä pois pelastustieltä, ellei työtä tehdä aivan ajoneuvon välittömässä läheisyydessä siirtovalmiina.

Jäteastiat ja muu tavaran säilyttäminen ulkona

Pelastuslain 9 § mukaan *"helposti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa ei saa säilyttää ullakolla, kellarissa, rakennuksen alla tai sen välittömässä läheisyydessä niin, että siitä aiheutuu tulipalon syttymisen tai leviämisen vaaraa tai että tulipalon sammuttaminen vaikeutuu"*.

Lain yhtenä päätarkoituksena on tuhopolttojen torjunta. Jäteastiat ja jätekatokset ovat yksi tavallisimpia tuhopoltto-kohteita. Niitä sytyttävät tulella leikkivät lapset ja päihde- ja/tai mielenterveysongelmaiset.

Sytyttäminen on harvoin täysin estettävissä, mutta jäteastioiden sijainnilla ja suojausratkaisuilla voidaan ratkaisevasti vaikuttaa vahinkoihin. Jäteastioille on siis oltava määrästä ja toteutuksesta riippuen vähimmäisetäisyyksiä rakennuksiin tai vaihtoehtoisesti paloturvallisuudesta on huolehdittava paloa pidättävillä rakenteilla.

Parasta lisätietoa omaan suunnitteluun ja tavanomaisen huolellisuuden arvioinnin lähtökohtia saa Suomen pelastusalan keskusjärjestön oppaasta *Pihan jäteastiat ja tuhopolttojen torjunta* ja englannin kielellä *CFPA:n* (The Confederation of Fire Protection Associations Europe) oppaasta *Safety Distance between waste containers and buildings* (CFPA-E Guideline No 7:20220 F).

Karkeasti voidaan ensiarviona yleistää, että jos seuraavat turvaetäisyydet eivät täyty, tulee yleensä paloturvallisuus toteuttaa paloa pidättävillä rakenteilla. Myös jätekatosten ja jäteastioiden lukitsemisella voidaan vähentää tuhopolton riskiä, mutta ne eivät korvaa suojaetäisyyksiä/-rakenteita.

Ryhmä	Suojaetäisyys vaakasuunnassa	Suojaetäisyys ylös räystäälle
Yksittäiset enintään 600 litran jäteastiat, syväkeräysastiat, umpinaiset jätetilana toimivat merikontit	4 metriä	8 metriä, jos vaakasuuntainen turvaetäisyys <u>räystäslinjaan</u> täyttyy. 11 metriä, jos vaakasuuntainen turvaetäisyys ei täyty
Jäteastiaryhmät, pahvirullakot	6 metriä	
Vaihtolavat, jätekatokset ilman paloa hidastavia rakenteita, kuormalavapinot	8 metriä	

Poistumisreitit

Yleisenä peruseriaatteena kaikista rakennusten tiloista tulee olla kaksi toisistaan riippumatonta poistumisreittiä. Asuinrakennusten osalta tämä yleensä tarkoittaa yhtä varsinaista poistumisreittiä ja varatietä. Rivitalojen osalta ongelmaa ei yleensä ole. Asunnon alakerran pääovi ja mahdollinen takapihan ovi toimivat varsinaisena poistumisreitteinä. Toisen kerroksen tiloista varatie on yleensä suunniteltu parvekkeen tai avattavan ikkunan kautta. Rivitaloyhtiöissäkin on huomattava, että jos pudottautumiskorkeus toisen kerroksen tiloista on yli 3,5 metriä, tulee järjestää tikkaat, seinätelineitä tai vastaavia rakenteita, joilla pudottautumiskorkeutta ainakin pienennetään.

Kerrostaloista on yleensä terveelle ihmiselle verrattain turvallista pudottautua toisen kerroksen parvekkeen korkeudelta. Tätä korkeammalta varatie (parveke tai avattavat ikkunat) on yleensä suunniteltu pelastustien puolelle ja perustuu ajatukseen, että pelastuslaitos pelastaa tarvittaessa tikkaiden tai nostolavayksiköiden

avulla. Joissain uudemmissa taloissa on ns. parvekeluukut, joiden avulla ylemmältä parvekkeelta voi pudottautua alemmalle parvekkeelle ja tästä edelleen alaspäin. Jos rakennuksessa on parvekeluukut, niiden tulee olla tiedossa ja havaittavissa. Jos parvekkeelle asennetaan esimerkiksi matto tai muu pinnoite, on siihen yleensä tehtävä aukko parvekeluukun kohdalle.

Nykyaikainen pelastustieajattelu on kuitenkin noin 2000-luvun taitteen tuotosta. Vanhemmissa kerrostaloissa ei välttämättä ole nykyvaatimukset täyttäviä pelastusteitä, joiden kautta pelastuslaitos pelastaisi nostolavayksiköiden avulla. Pelastuslaitoksen siirrettävät tikkaat ulottuvat korkeintaan noin kolmannen kerroksen korkeuteen, turvallisesti vain toiseen kerrokseen. Tätä korkeammalla olevissa asunnoissa ei vanhoissa taloissa välttämättä ole varatiemahdollisuutta, ja asukkaiden on odotettava asunnoissaan, että pelastuslaitos pelastaa heidät porrashuoneen kautta.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhteisten tilojen poistumismahdollisuuksiin erityisesti, jos tilat ovat maan alla. Kerhohuonetta tai muuta vastaavaa oleskelutilaa ei voi perustaa tilaan, josta on vain yksi poistumisreitti.

Savuiseen porraskäytävään ei ikinä saa mennä.

Palo-osastointi

Tässä osassa tulee kuvata, miten palo-osastointi rakennuksissa on toteutettu. Palo-osastointi löytyy rakennuslupapiirustuksista tai se voidaan päätellä, jos osataan etsiä palo-osastoivien ovien merkinnät rakennuksesta (oven karmissa ja karmin vastaisella oven sivulla).

Palo-osastoinnin tarkoituksena on estää savun, savukaasujen ja palon leviämistä rakennuksessa. Palo-osastoinnilla hankitaan aikaa pelastautumiselle ja helpotetaan sammutustyötä. Palo-osastoinnin tulee kestää rakennuksen ominaisuuksien mukaan 30 minuutista 120 minuuttiin. Tavanomainen kerrostalo on yleensä palo-osastoitu siten, että jokainen asuinhuoneisto on oma palo-osastonsa. Porrashuoneet ovat omia palo-osastojaan. Lisäksi esimerkiksi tekniset tilat, irtaimisto- ja liikuntavälinevarastot ja mahdolliset liikehuoneistot ovat yleensä omia palo-osastojaan. Väestönsuojaa käytetään usein irtaimistovarastona, jolloin sen tulee muodostaa oma palo-osastonsa.

Vanhemmissa rakennuksissa on huomioitava, että asuinhuoneiden palo-ovet voivat olla ns. yhdistelmäovia, joissa riittävä palonkesto on saavutettu porrastaso-oven ja välioventin yhdistelmällä. Yleensä tällöin molemmista ovista löytyy merkintä "B15", "EI15" tai "oviyhdistelmän osana". Tällöin välioventin poistaminen ei ole sallittua. Uudemmissa asuinrakennuksissa porrastaso-ovi yksinään täyttää vaatimuksen, eikä välioventin yleensä ole asennettu. Palo-ovien tulee yleensä olla itsestään sulkeutuvia ja salpautuvia, jotta niitä ei jätetä auki, eikä tulipalon luoma ylipaine avaa niitä. Tämä ei kuitenkaan koske tavanomaisia asuntojen kerrostasovia, ellei rakennusluvassa niin ole edellytetty. Tällainen edellytys voi olla kyseessä esimerkiksi hyvin korkeiden rakennusten kohdalla tai jos porrastasojen sisäiset käytävät ovat tavanomaista pidempiä.

Palo-osastointi toteutetaan rakennuksen rakennusvaiheessa. Normaalissa käytössä tulee huolehtia, että palo-osastointien rajalla olevien palo-ovien sulku- ja salpalaitteet toimivat eikä palo-ovien sulkeutumista estetä. Lisäksi, jos tehdään remontteja, jotka vaativat palo-osastojen rajojen läpi meneviä läpivientejä (sähkö, vesiputket, ilmanvaihto), huolehditaan läpivientien palo-osastoinnista vaaditulla tavalla.

Palo-osastointi antaa toimiessaan turvaa asukkaalle Tulipalotilanteessa porraskäytävän ollessa savuinen, turvallisella paikalla on omassa asunnossa. Mitä pienempään palo-osastoon palo voidaan eristää, sitä helpompaa on pelastustoiminta ja sitä pienempiä vahingot.

On huomattava, että erityisesti vanhemmissa taloissa (< 2000-luku) palo-osastointi ei erityisesti ilmanvaihdon ja asuntojen ovien osalta aina ole täysin tiivis. Tulipalotilanteessa savua voi kulkeutua myös muihin asuntoihin. Jos porrashuone on savuinen, on syytä mennä omalle parvekkeelle tai ikkunan ääreen hengittämään raitista ilmaa ja soittamalla 112 tai huutamalla saada pelastuslaitos tietoiseksi siitä, että asunnossa on savua ja pelastettavia ihmisiä.

Palovaroittimet

Tässä osassa tulee kuvata, miten palon havaitseminen rakennuksissa toteutuu, minkälaiset palovaroittimet rakennuksessa on ja kuka niiden asentamisesta, vaihtamisesta, huoltamisesta ja paristojen vaihtamisesta vastaa. Huomioita tulee kiinnittää myös siihen, miten voidaan auttaa henkilöitä, jotka kenties eivät itse esimerkiksi fyysisen kunnan vuoksi voi itse näitä toimia tehdä. Lisäksi on syytä pohtia, tuleeko joillain asukkailla olla muulla, kuin kuuloaistiin perustuvilla tavoilla hälyttäviä varoittimia.

Pelastuslain 17 § mukaan asunnoissa on oltava riittävä määrä palovaroittimia tai vastaavia laitteita, jotka mahdollisimman aikaisessa vaiheessa havaitsevat tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia. Ennen vuotta 2009 rakennetuissa rakennuksissa on tyypillisesti perinteiset paristokäyttöiset palovaroittimet, joista koko asennus- ja kunnossapitovastuu on toistaiseksi (1.1.2026 asti) asunnon haltijalla eli asukkaalla, sitten rakennuksen omistajalla, eli "taloyhtiöllä". 2009 alkaen rakennetuissa rakennuksissa on sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet, joista vastaa aina rakennuksen omistaja ("taloyhtiö") yleensä käytännössä isännöitsijän ja huoltomiehen toimenpitein.

Palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta annetun sisäministeriön asetuksen (239/2009) mukaan palovaroittimia on oltava asunnon jokaisen kerroksen tai tason alkavaa 60 m² kohden. Suositeltavaa on asettaa palovaroitin asunnon jokaisen uloskäynnin läheisyyteen ja jokaiseen makuuhuoneeseen. Tarvittaessa on asennettava myös muulla, kuin kuuloaistiin perustuvalla tavalla hälyttävä varoitin.

Jos rakennuksessa on hätäkeskukseen ilmoitettava paloilmoin, tulee pelastussuunnitelmassa selvittää tarkoin, mitkä tilat on valvottu (yleensä kaikki). Erityisesti EN 54 -standardin mukaan toteutetuissa paloilmoinjärjestelmissä saattaa olla erilaisia vaihtoehtoja palon havaitsemiseksi. Reagointi savuun (ja

savun kaltaisiin aineisiin, kuten pölyyn, höyryyn ja aerosoleihin) on tavallisin ja yleensä nopein tapa. Myös lämpötilaan (tai lämpötilan muutosnopeuteen) reagoivia ilmaisimia käytetään paljon. Uudempaa tekniikkaa ovat esimerkiksi liekin infrapunasäteilyn tunnistavat ilmaisimet. Monet ilmaisimallit voivat käyttää useita eri ilmaisutapoja, ja paloilmoitin on mahdollista ohjelmoida reagoimaan vain esimerkiksi, jos sekä savu-, että lämpöhavainto saadaan. Lisäksi voidaan ohjelmoida muita toiminnallisuuksia esimerkiksi käyttämällä yksin savuun perustuvaa havainnointia yöaikaan, mutta savun ja lämmön vaativaa havainnointia päiväaikaan. Tällä voidaan vähentää esimerkiksi ruoanvalmistuksesta aiheutuvia vääriä hälytyksiä. Paloilmoitin voi myös ohjata esimerkiksi palo-ovia tai ilmanvaihtoa tai estää hissien käytön palohälytystilanteessa. Valitut toiminnallisuudet on selvitettävä pelastussuunnitelmassa tarkoin, ja niistä johtuva toimintaohjeet asukkaille on annettava.

Automaattiselle paloilmoittimelle tehdään kuukausikokeilu joka kuukausi. Tämä ei vaadi erikoiskoulutusta, ja yleensä huoltoyritys tekee sen. Vuosihuolto tulee tilata alan liikkeeltä. Paloilmoittimelle tehdään Tukes:n hyväksymän ulkopuolisen tarkastuslaitoksen tarkastus kolmen vuoden välein. Tämän ohjeen päivityksellä paloilmoitinten hyväksytyjä tarkastusliikkeitä on neljä, joista laitteen omistaja voi valita vapaasti:

- Alarm Control Alco Oy Ab
- Enitest Oy
- DEKRA Industrial Oy
- Inspecta Tarkastus Oy

Alkusammutuskalusto

Alkusammutuskalustoa ei tyypillisesti ole velvoitettu asettamaan asuinrakennuksiin. Asunnon asukkaan omatoiminen varautuminen alkusammutuskalustolla on myös jokaisen asukkaan yksityinen ja omaan harkintaan perustuva asia. Asuinrakennuksista löytyy rakennusaikakaudesta riippuen mahdollisesti pikapaloposteja tai käsisammuttimia esimerkiksi porraskäytävistä tai käsisammutin öljykattilahuoneen ulkopuolelta. Nämä kannattaa tarkastuttaa sammutinhuoltoliikkeellä sijoituspaikasta riippuen vuoden välein (kuivat, lämpimät sisätilat) tai kahden vuoden välein (ulkotilat tai muuten haastavat olosuhteet).

Jos rakennuksessa on pikapaloposteja, niistä on hyvä huolehtia standardin EN 671-3 mukaan. Tämä tarkoittaa koekäyttöä vuosittain (lasketaan vettä suihkuputkesta) ja koeponnistusta viiden vuoden välein (koeponnistus vaatii erikoisosaamista ja -kalustoa). Jos pikapalopostista ei ole vuosikymmeniin huolehditu, eikä sen toimintakunnosta ole varmuutta, on harkittava pikapalopostin poistamista kokonaan. Huoltamaton pikapaloposti antaa mahdollisesti väärää turvallisuudentunnetta ja aiheuttaa vesivahingon riskiä.

Savunpoisto ja ilmanvaihdon hallinta

Tässä osassa kuvataan, minkälaisia savunpoistoratkaisuja rakennuksissa on. Uusien asuinrakennusten savunpoistoratkaisut ovat yleensä parempia, kuin vanhempien rakennusten, mutta vanhoihin rakennuksiin on usein asennettu savunpoistolaitteistoja esimerkiksi ikkunaremonttien yhteydessä.

Tavallisimmin savunpoistojärjestelmiä on porrashuoneiden yläosassa. Vanhemmissa rakennuksissa se voi olla esimerkiksi ylhäällä porrashuoneen yläosasta käsin avattava aukaisukahvoilla varustettu ikkuna. Uudemmissa rakennuksissa (tai saneerausten seurauksena) tavanomaista on, että savunpoistoluukut tai -ikkuna aukeavat kaasujousilla tai sähkömoottoreilla, ja niiden laukaisupainikkeet ovat porrashuoneen ulko-ovella.

Savunpoistolaitteistossa on varsinainen laukaisukeskus, joka tavallisesti on teknisessä tilassa (esimerkiksi IV-konehuone tai sähköpääkeskus) tai samassa yhteydessä laukaisupainikkeiden kanssa.

Laukaisukeskuksessa on myös savunpoistolaitteiston akkuvarmennus sähkökatkojen varalle.

Savunpoistolaitteisto tulee koestaa ja huoltaa ensisijaisesti valmistajan ohjeiden mukaan. Jos ohjeita ei ole saatavilla, on vähintään vuosittain koestettava savunpoistolaitteistot ja jotenkin varmistuttava siitä, että varmennusakkujen kunto on riittävä. Varmennusakkujen elinkaari on käyttämättöminäkin yleensä noin 3-5 vuoden luokkaa, joten akusto on vaihdettava tarpeen mukaan. Savunpoistolaitteiston koestus ja huolto vaatii yleensä näiden laitteiden tuntemista ja usein sähkötekniistä osaamista. Kunnossapito voikin olla järkevää ostaa alan palveluntarjoajalta.

Ilmanvaihtolaitteiston hallinta tulipalotilanteessa on pelastuslaitoksen taktiikkaan kuuluva asia, eikä asukkaiden tai isännöitsijän/huollon tarvitse välittää asiasta. Ilmanvaihdon sulkemista voidaan kuitenkin käyttää joissain tilanteissa talon väen toimesta esimerkiksi viranomaisen kehottaessa sulkemaan ilmanvaihdon vaikkapa lähellä olevan voimakkaasti savuttavan tulipalon tai vaarallisen aineen onnettomuuden takia. Varsinkin uudemmissa rakennuksissa (ja vanhemmissakin saneerausten myötä) saatetaan löytyä yleensä ulko-oven läheisyyteen asetettu ilmanvaihdon hätäpysäytyspainike, jolla kuka tahansa voi pysäyttää ilmanvaihdon. Tällaisen painikkeen puuttuessa ilmanvaihdon pysäyttäminen on yleensä huoltoyhtiön tehtävä.

Teknisten tilojen ja järjestelmien turvallisuus

Sähköpääkeskus

Sähköpääkeskukseen on usein avain vain huoltoyhtiöllä, isännöitsijällä ja ehkä hallituksen edustajilla.

Pelastussuunnitelmassa on hyvä esittää, missä rakennusten sähköpääkeskukset sijaitsevat ja kenellä niihin

on avain. Sähköpääkeskusten tulisi olla opastettu ulkoa asti, jotta esimerkiksi tulipalotilanteessa pelastusviranomaiset löytävät ne tarvittaessa ennen huoltoyhtiön saapumista.

Erityisesti, jos sähköpääkeskukseen on pääsy kaikilla asukkailla, on pelastussuunnitelmassa hyvä selvittää, miten on estetty, että sähköpääkeskuksia ei käytetä muun tavaran varastointiin. Sähköpääkeskuksessa ei tule säilyttää mitään tavaraa pois lukien sähköteknisesti tarpeellisia asioita, kuten varasulakkeita.

Vedentulon sulkeminen

Vedentulon sulkeminen on tarpeen paitsi huoltotöissä, myös esimerkiksi vesivahinkotapauksissa. Usein nopein tapa sulkea vedentulo on rakennuksen pääsulku käyttämällä. Jos kuitenkin asukkailla ei ole pääsyä tilaan, jossa veden pääsulku on, voi olla nopeampaa käyttää esimerkiksi porraskäytävän tai porrastason sulkua, joka usein on porraskäytävässä alaslasketun katon yläpuolella verrattain helposti saavutettavissa. Monesti myös omatoiminen asukas voi pysäyttää vesivahingon käyttämällä asunto- ja putkilinjakohtaisia sulkuja oman asuntonsa sisällä. Pelastussuunnitelmassa on hyvä kuvata kaikkien näiden sulkujen sijainnit ja miten ne saa suljettua. Kenellä on pääsy sulkujen luokse? Onko sulkuventtiilissä käsin käytettävä kahva tai kääntöpyörä vai tarvitaanko esimerkiksi ruuvimeisseliä?

Erityisesti, jos sulku tehdään pääsulusta, jää huomattava osa rakennusta vahinkoalueen ulkopuolellakin tarpeettomasti ilman vettä. Tämän vuoksi sulun rajaaminen porras-, kerros- tai asuntokohtaisesti mahdollisimman nopeasti vähentää haittaa muille asukkaille.

Ilmanvaihtolaitteiden, tulisijojen ja savuhormien turvallisuus

Ilmanvaihtolaitteiden, tulisijojen ja savuhormien puhdistuksesta ja nuohouksesta säädetään pelastuslain 13-13 b §:ssä.

Ilmanvaihtolaitteet eivät yleensä aiheuta tulipaloja. Niiden puhdistustarve liittyy pikemminkin terveysturvallisuuteen. Poikkeuksen muodostavat ammattimaisten ruoanvalmistuspaikkojen (esimerkiksi ”kivijalassa” olevan ravintolan) keittiöiden poistokanavat erityisesti, jos ruoanvalmistuksessa käytetään kuumaa rasvaa (paistaminen pannulla, rasvakeittimet...). Näihin kanaviin kerääntyy palavaa rasvaa. Sopiva puhdistusväli on tapauskohtainen, mutta yleensä se ei voi turvallisesti olla vuotta pidempi, joskus selvästi vähemmän. Muilta osin ilmanvaihtokanavien puhdistuttamisen määrävälien arvioinnissa voi käyttää seuraavia suuntaviivoja

- Asuinrakennukset IV-kanavat yleensä 10 vuotta
- Majoitus-, kokoontumis- ja hoitolaitostilojen IV-kanavat 5 vuotta
- Tuotantotilojen IV-kanavat yhdestä vuodesta ylöspäin

Nuohouksen suorittaminen määräjain on tärkeää, vaikka tulisijojen ja savuhormien käyttö olisi vähäistä. Nuohoojan tehtävänä on myös arvioida savuhormin ja tulisijan käyttöturvallisuutta ja ilmoittaa tarvittaessa vakavista puutteista omistajalle ja pelastusviranomaiselle.

Käytössä olevan öljylämmityslaitteiston savuhormi on yleensä syytä nuohouttaa vuosittain, vaikka tarkka lainmukainen vaatimus onkin ” riittävän usein ottaen huomioon niiden käyttöaste ja rakenne sekä käytetty polttoaine”. Nuohouksesta vastaa laitteiston omistaja, yleensä asunto-osaakeyhtiö. Jos öljylämmityslaitteisto on vain varajärjestelmänä muulle lämmitysmuodolle, on huomattava, että yli kolme vuotta käyttämättä ollutta tulisijaa ja savuhormia ei saa ottaa käyttöön ennen, kuin se on nuohottu. Varajärjestelmä kannattaa käyttämättömänäkin siis nuohouttaa kolmen vuoden välein.

Vakituiseen asumiseen käytettävässä rakennuksessa käytössä olevat tulisijat ja savuhormit tulee nuohouttaa vuosittain. Pelastuslain mukaan nuohouksesta vastaa huoneiston haltija hallinnassaan olevilta osin, siis aina tulisijan osalta, mutta myös vain itseään palvelevan savuhormin osalta. Jos asuntojen savuhormi on usean asunnon yhteinen, vastaa siitä asunto-osaakeyhtiö. Tällöin on järkevää, että asunto-osaakeyhtiö tilaa nuohouksen savuhormille tai savuhormeille ja kaikille niihin liitetyille tulisijoille yhteisesti.

Omatoiminen nuohous ei ole kiellettyä, mutta se ei täytä lakisääteisen nuohouksen vaatimusta. Lakisääteisen vaatimuksen täyttävän nuohouksen voi suorittaa vain nuohoojan ammattitutkinnon, nuohouksen osaamisalan sisältäneen talotekniikan ammattitutkinnon tai lain mukaisesti tunnustetun ulkomailla suoritettun tutkinnon suorittanut henkilö (*pelastuslaki (379/2011) 63 §*).

Öljylämmityslaitteisto

Pelastussuunnitelmassa tulee kertoa missä rakennuksen tai rakennusten öljylämmityslaitteisto on ja kenellä tiloihin on pääsy. Öljypoltin tulee tarkastaa ja huoltaa valmistajan ohjeiden mukaan. Pelastussuunnitelmassa tulee olla tieto siitä, missä öljysäiliö tai öljysäiliöt ovat, miten niiden vuodonhallinta on järjestetty ja kuka ja miten vastaa niiden tarkastuttamisesta. Maanalaisen pohjavesialueella olevan säiliön tarkastus on suoritettava ensimmäisen kerran 10 vuoden päästä käyttöönotosta ja sen jälkeen tarkastuksesta saadun luokan ja materiaalin mukaan uudelleen seuraavasti (KtmP maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/1983 9-10 §):

Tarkastusluokka	Säiliön materiaali	Määräväli
A	Metalli	5 vuotta
	Muu, kuin metalli	10 vuotta
B	Kaikki materiaalit	2 vuotta
C	Poistettava käytöstä 6 kuukauden kuluessa	
D	Poistettava käytöstä välittömästi	

Määräys ei koske suoja-altaassa olevaa säiliötä tai kaksoisvaippasäiliötä, jos niissä on hälyttävä vuodonilmaisujärjestelmä.

On syytä huomata, että myös muille, kuin pohjavesialueella maan alla oleville säiliöille on tarkastusvelvoitteita kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä. Niihin tulee tutustua.

Ympäristövahingoissa noudatetaan niin sanottua ankaraa vastuuta. Se tarkoittaa sitä, että vahingon aiheuttaneen öljylämmityslaitteiston tai öljysäiliön omistaja vastaa aina öljyvudon aiheuttamasta ympäristövahingosta, vaikka olisi noudattanutkin kaikkia määräyksiä ja ohjeita. Öljylämmityslaitteiston ja öljysäiliön tarkastusten ja huoltojen suhteen kannattaa siis olla tarkkana.

Muut paloturvallisuuslaitteet ja turvallisuusjärjestelyt

Automaattinen sammutuslaitteisto

Joissain esimerkiksi ikäihmisille suunnatuissa asunto-osakeyhtiöissä on automaattinen sammutuslaitteisto (sprinkleri). Pelastussuunnitelmassa tulee selvittää mitkä tilat (yleensä kaikki) on suojattu sammutuslaitteistolla. Lisäksi on hyvä tietää, missä lämpötiloissa minkäkin tilojen suuttimet laukeavat (lasiampullin väri). Normaaleissa asuintiloissa on yleensä oransseja tai punaisia ampulleja (tilan lämpötila max 38 °C). Lämpöä tuottavissa teknisissä tiloissa voidaan käyttää keltaisia tai vihreitä ampulleja (tilan lämpötila max 66 °C). Esimerkiksi saunatiloissa voi olla sinisiä tai jopa violetteja ampulleja (tilan lämpötila max 107 tai 149 °C).

Jos sammutuslaitteiston vedentulon edellytyksenä on paloilmottoimen laukeaminen, tämä on tiedettävä ja kerrottava pelastussuunnitelmassa. Tällöin kaikkien sammutuslaitteistolla suojattavien tilojen, myös esimerkiksi märkätilojen ja saunojen, on oltava paloilmottoimen ilmaisimilla valvottuja. Tällaista menettelyä käytetään joskus vesivahinkojen vaaran vähentämiseen, jos sammutuslaitteiston suuttimen vikaantuminen esimerkiksi iskun vuoksi on normaalia todennäköisempää.

Automaattiselle sammutuslaitteistolle tehdään kuukausikokeilu joka kuukausi. Tämä ei vaadi erikoiskoulutusta, ja yleensä huoltoyhtiö tekee sen. Vuosihuolto tulee tilata alan liikkeeltä.

Sammutuslaitteistolle tehdään ulkopuolisen Tukes:n hyväksymän tarkastuslaitoksen tarkastus kolmen vuoden välein. Tämän ohjeen päiväyksellä sammutuslaitteistojen tarkastusliikkeitä on kolme, joista laitteen omistaja voi valita vapaasti:

- Alarm Control Alco Oy Ab
- DEKRA Industrial Oy
- Inspecta Tarkastus Oy

Poistumisreittiopaste- ja turvavalaistus

Asuinrakennuksissa ei yleensä ole poistumisreittiopastusta tai turvavalaistusta. Kuitenkin esimerkiksi, jos asuinrakennuksessa on työpaikkatiloja tai tuotanto- ja varastotiloja (ei-asumiskäyttöön liittyvät varastot), tulee niissä olla säädösten mukainen poistumisreitti- ja turvavalaistus. Joskus esimerkiksi asuintalon alapuolisen maanalaisen autosuojan poistumisreitit kulkevat asuinrakennusten porraskäytävien kautta. Tällöin nämä poistumisreitit autosuojasta pois on opastettu ja turvavalaistu ulos asti.

Poistumisreittiopasteet ovat tuttuja vihreitä "juoksu-ukko"-kylttejä. Verkkovirran katketessa akkuvirralla syttyvää turvavalaistusta käytetään tiloissa, joihin ei pääse luonnonvaloa turvaamaan tiloissa kulkemista ja poistumista. Niiden valon väri on valkoinen. Ne eivät pala normaalitilanteessa verkkovirran toimiessa.

Poistumisreitti- ja turvavalaistuksen osalta oleellinen kysymys on se, kenen tarpeita järjestelmä palvelee. Jos kyse on esimerkiksi omana kiinteistöosakeyhtiönään toimivasta autosuojasta, vastaa tämä yhtiö poistumisreitti- ja turvavalaistuksesta myös asuinrakennusten tilojen läpi kulkevilta osuuksilta. Tällöin autosuojan huollosta vastaaville tulee järjestää pääsy myös asuinrakennuksen tiloihin siltä osin, kuin näiden järjestelmien kunnossapito vaatii.

Jos poistumisreitti- ja turvavalaisinjärjestelmät palvelevat asunto-osakeyhtiön tarpeita (esimerkiksi "kivijalkamyymälät" tai toimistotilat), on vastuu järjestelmistä yleensä asunto-osakeyhtiöllä osana koko rakennuksen sähköjärjestelmää.

Poistumisreitti- ja turvavalajärjestelmien toteutustapoja on erilaisia.

Perinteinen järjestelmä toimii yksinkertaisen valaisinkeskuksen varassa. Se on yleensä sijoitettu sähköpääkeskukseen tai muuhun tekniseen tilaan. Keskuksessa on keskusakusto, josta keskus syöttää valaisimia havaitessaan verkkovirran katkeavan.

Uudenaikaisemmissa valaisimissa ei ole valaisinkeskusta, vaan jokaisessa valaisimessa on oma pieni varmennusakkunsa ja oma virranohjauksensa verkkovirran katkeamisen varalta. Yleensä nämä järjestelmät on otettu omina ryhminään sähköpääkeskuksesta tai tilakohtaisilta ryhmäkeskuksilta. Joskus on laiminlyöty hyvää sähkötyötapaa, ja otettu näiden valaisimien virransyöttö vain muun yleisvalaistuksen ryhmistä. Tämä hankaloittaa koestusta ja kunnossapitoa.

Uudempaa teknologiaa ovat myös erilaiset älykkäät keskuskojeet, jotka valvovat yleensä omilla varmennusakuillaan varustettuja valaisimia. Tällaiset älykkäät keskuskojeet osaavat tunnistaa vialliset valaisimet ja huonokuntoiset varmennusakut ja ilmoittavat tästä keskuskojeen näytöllä, kunhan joku ajoittain käy lukemassa mahdolliset vikailmoitukset.

Poistumisreitti- ja turvavalajärjestelmä voi olla myös rakennettu osaksi paloilmoitinjärjestelmää. Tällöin sen kunnossapito toteutuu yleensä osana paloilmoittimen kunnossapitoa, mutta asiasta tulee varmistua.

Oli järjestelmä sitten toteutettu miten vain, sen huollossa ja kunnossapidossa pätevät samat lainalaisuudet. Jonkun on jollakin tavoin varmistettava, että:

1. kaikki poistumisreitivalaisimet palavat jatkuvasti
2. kaikki turvavalaisimet syttyvät palamaan verkkovirran katketessa
3. varavirransyöttö valaisimille toimii verkkovirran katketessa
4. varavirtajärjestelmä jaksaa syöttää valaisimia vähintään
 - o 30 minuuttia ennen 1.1.2006 asennetuissa järjestelmissä
 - o 60 minuuttia 1.1.2006 alkaen asennetuissa järjestelmissä

Yleisenä nyrkkisääntönä voidaan pitää, että järjestelmän toiminta kohtien 1-3 osalta tulee varmistaa vähintään neljästi vuodessa (mielellään kuukausittain) ja kohdan 4 osalta vähintään kerran vuodessa. Kaikkien eri järjestelmävaihtoehtojen huollon ja kunnossapidon erilaisia teknisiä toteutuksia on mahdotonta esittää tässä ohjeessa. Isännöinnillä ja huoltoyhtiöllä yleensä on tarpeellinen tekninen ymmärrys oikeiden toimenpiteiden valitsemisessa.

Yhteisten varastotilojen, autosuojien ja vastaavien turvallisuus

Seuraavia määräyksiä ja ohjeita on syytä huomioida yhteisten varastotilojen ja säilytyspaikkojen osalta. Tällaisia ovat esimerkiksi asuntokohtaisia irtaimistovarastoja sisältävät varastotilat (ns. häkkivarastot), yhteiset varastot ja ullakkotilat, ulkoiluvälinevarastot ja vastaavat.

Ullakoiden, kellarien ja varastojen kulkukäytävillä ei saa säilyttää tavaraa (*Pelastuslaki (379/2011) 10 §*).

Nestekaasua ja muita ilmaa raskaampia syttyviä kaasuja ei saa säilyttää lainkaan kellari- ja ullakkotiloissa eikä muissa vastaavissa tiloissa. Palavia nesteitä ja mitään syttyviä kaasuja ei saa säilyttää sellaisessa kellari- tai ullakkotilassa, joka on tarkoitettu asuntokohtaisen talousirtaimiston säilyttämiseen. Palavat nesteet tulee ensisijaisesti säilyttää erillisessä oman paloteknisen osaston muodostavassa varastossa. Välittömästi myrkylliset kemikaalit tulee säilyttää asiaankuulumattomien (erityisesti lasten) pääsemättömissä. (*VnA vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2105) 45-49 §*)

Asunnoissa saa säilyttää palavia nesteitä 25 litraa ja nestekaasua 25 kg.

Asuinrakennuksen osana olevassa varastotilassa saa säilyttää palavia nesteitä korkeintaan 50 litraa ja nestekaasua korkeintaan 50 kg.

Autosuojassa saa säilyttää sen lisäksi, mitä ajoneuvojen polttoainesäiliöissä on, bensiiniä 60 litraa, dieseliä 200 litraa ja nestekaasua 25 kg (ei maanalaisessa tilassa). Lisäksi matkailuvaunussa tai -autossa saa olla 25 kg vaunun tai auton käyttöön tarkoitettua nestekaasua edellyttäen, että ne eivät ole vaunun/auton

yöpymistiloissa. On huomattava, että nämä enimmäismäärät koskevat jokaista yksittäistä palo-osaston muodostavaa autosuojaa kokonaisuutena, eivätkä jokaista yksittäistä autopaikkaa.

Ajoneuvosuojat on luokiteltu alhaisimpaan alle 600 MJ/m² palokuormaryhmään. Ajoneuvosuojia tulee käyttää vain ajoneuvon säilyttämiseen, minkä lisäksi suojassa voi olla jokaista ajoneuvopaikkaa kohden tavalliset ajoneuvon huoltamiseen ja käyttämiseen liittyvät tarvikkeet ja materiaalit ja eräitä muita tarvikkeita alla olevan esimerkinomaisen luettelon mukaisesti:

- Polkupyöriä tai muita liikuntavälineitä
- Yksi vaihtorengassarja ajoneuvoa kohden
- Vene ja perämootori ajoneuvon sijasta (irtotilan polttoainesäiliön on oltava tyhjä)
- Matkailuvaunu ajoneuvon sijasta
- Ruohonleikkuri tai muita vastaavia pienkoneita
- Peräkärryjä

Ajoneuvosuojassa ei saa tehdä palonvaaraa aiheuttavia korjaustöitä.

Vaihtorengassarjoja pidetään yleensä ajoneuvosuojassa tai asuntokohtaisissa irtaimistovarastoissa. Jos asunto-osakeyhtiö päättää varustaa erillisen rengasvaraston, tulee seuraavia ehtoja noudattaa

- Varaston tulee olla rakennusluvan mukaiselta käyttötarkoitukseltaan varasto, ja oma palo-osastonsa, jonka palo-ovi on itsestään sulkeutuva ja salpautuva
- Renkaiden (rengassarjojen) maksimimäärä tulee laskea tilan koon ja sille määrätyn palokuormaryhmän perusteella (esimerkilaskelma alla)

Rengassarjat tulee sijoittaa koko varaston pinta-alalle välttäen pistemäisiä keskittymiä

Palokuorman laskennassa voidaan käyttää seuraavia arvoja.

Autonrengasmateriaalin palokuormatiheys on 40 MJ/kg. Yksi autonrengas painaa 7 kg. Yhden renkaan palokuorma on siis 280 MJ. Koko autonrengassarjan palokuorma on 1120 MJ.

Esimerkiksi:

- Teräsbetonisessa asuinrakennuksessa on varastotila, jonka palokuormaryhmä rakennuspiirustusten mukaan on 600-1200 MJ/m². Tilan koko on 20 m². Tilassa saa olla korkeintaan 20*1200 MJ palokuormaa, siis 24000 MJ. Autonrenkaita siellä saa siis säilyttää 24000 MJ / 1120 MJ = 21 rengassarjaa. Edellytyksenä on, että renkaat on jaettu tasaisesti koko tilan pinta-alalle, eikä muuta tavaraa ole.
- Vanhan rakennuksen tilojen palokuormaryhmää ei ole enää selvitetävissä. Ne on kaikki katsottava alimpaan alle 600 MJ/m² palokuormaryhmään. Rakennuksessa on 5 m² varastohuone, jossa on

vanha, mutta toimiva metallinen palo-ovi. Tilassa voidaan säilyttää 5*600 MJ = 3000 MJ
palokuormaa. Tämä tarkoittaa kahta rengassarjaa.

Liukkaudentorjunta ja lumien pudotus

Kiinteistön omistajan (asunto-osakeyhtiön) vastuulla on huolehtia, että ennalta arvattavat onnettomuuden vaarat tunnistetaan ja vaaroja torjutaan. Talviaikaan keskeisimmät uhat ovat piha-alueiden ja kulkuteiden liukkaus ja katolle ja räystäälle kertyvä ja sieltä alas putoava lumi ja jää. Tavallisesti liukkaudentorjunta ja lumien pudotus uskotaan isännöitsijän ja/tai huoltoyhtiön toimeksi. On kuitenkin muistettava, että lakisääteisen vastuun asiasta kantaa asunto-osakeyhtiö ja se henkilöityy helposti hallituksen jäseniin.

Miten ikinä liukkaudentorjunta ja lumien pudotus onkaan järjestetty, on pelastussuunnitelmassa lisäksi syytä selvittää, miten niiden toteutumista valvotaan. Lisäksi on hyvä ohjeistaa asukkaita siitä, minne he voivat ilmoittaa, jos havaitsevat, että näissä toimissa on puutteita.

ASUKKAILLE JA MUILLE HENKILÖILLE ANNETTAVAT OHJEET

Pelastussuunnitelman liitekokoelmaan on koottu valmiiksi kattava paketti toimintaohjeita ja tarkastuslistoja onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuustilanteissa toimimiseksi. Merkittävä osa näistä on yleispäteviä ohjeita, joita voidaan sellaisenaan noudattaa lähes missä tahansa asuinrakennuksessa.

72 tuntia -opas on hyvä tulostaa ja jakaa vaikka kaikkiin kotitalouksiin.

Kerrostalon turvallisuusinfo on myös hyvä jakaa kaikkiin kotitalouksiin ja asettaa nähtäväksi porrashuoneisiin.

Liitteissä on kuitenkin jonkin verran muokattavaa juuri teidän taloyhtiönne tarpeisiin. Liitteissä 1 ja 2 on paikat asema- ja pelastustiepiirroksille ja väestönsuojapiirrokselle. Liitteessä 3 on väestönsuojan käyttöönottamiseen tarvittavat toimenpiteet, jotka tulee muokata vastaamaan juuri teidän väestönsuojanne tilannetta, tai poistaa, jos väestönsuojaa ei ole. Liitteessä 4 on taloyhtiön omatoimisen turvallisuustarkastuksen tarkastuslista, jota tietenkin myös tulee muokata vastaamaan juuri teidän tarpeitanne. Omatoimisten turvallisuustarkastusten tekeminen ei ole lakisääteinen velvollisuus, mutta se on hyvää turvallisuuskulttuuria.

Pelastussuunnitelmapohjaan on liiteluettelon alapuolelle varattu tilaa omille turvallisuusohjeillenne. Edellä keskeisten riskien ja kiinteistön ja rakennusten turvallisuusjärjestelyjen kohdalla olette toivottavasti tunnistaneeet tarvetta erilaisille omille ohjeillenne onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuustilanteissa toimimiseksi. Laittakaa ne tähän.

VARAUTUMINEN JA SUOJAUTUMINEN

Kotivara ja sisälle suojautuminen

Pelastuslain (379/2011) 15 § mukaan pelastussuunnitelmassa on oltava selostus myös muista kohteen omatoimiseen varautumiseen liittyvistä asioista. Tavanomaisen asunto-osakeyhtiön osalta tämä tarkoittaa ensinnäkin asukas- ja asuinkuntakohtaista varautumista erilaisiin häiriö- ja poikkeustilanteisiin ja sitä, miten asunto-osakeyhtiö voi auttaa asukkaitaan varautumaan niihin. Toinen merkittävä varautumisen muoto asuinrakennuksissa on nopea suojautuminen ulkoisilta vaaroilta (savu, myrkylliset aineet, säteily...) sekä mahdollinen väestönsuoja.

Valmiuslain (1552/2011) mukaan erilaisia varsinaisia poikkeusoloja ovat

- Suomeen kohdistuva aseellinen hyökkäys tai sen uhka
- Väestön toimeentuloon tai maan talouselämään kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka
- Erityisen vakava suuronnettomuus
- Vaarallinen tartuntatauti
- Uhka, joka kohdistuu
 - julkisen vallan toimintakykyyn
 - rajaturvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen
 - sosiaali- ja terveyspalveluiden tai pelastustoimen palveluiden saatavuuteen
 - energian, veden, elintarvikkeiden, lääkkeiden ja muiden välttämättömyyksien saatavuuteen
 - maksu- ja arvopaperiliikenteeseen
 - kriittisten liikennejärjestelmien toimivuuteen
 - tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuteen

Hyvän käsityksen tällaisesta valtakunnallisesta tilanteesta saimme vuonna 2020 alkaneessa koronavirusepidemiassa. Tilanne voi kuitenkin olla paikallisempikin, kuten vaikka vuoden 2007 Nokian vesikriisi, jossa Nokian kaupungin vesilaitoksella pääsi suuri määrä jätevettä juomaveden sekaan saastuttaen juomavettä laajalti ja aiheuttaen laajan vatsatauti-epidemian ja joitain kuolemiakin.

Yksittäinen asunto-osakeyhtiö ei yleensä voi tehdä kovin merkittäviä asioita tällaisiin häiriö- tai poikkeustilanteisiin varautumiseksi tai niistä selviytymiseksi. Asukkaita voidaan kuitenkin neuvoa, ja ehkäpä jossain taloyhtiöissä voidaan joitain varautumistoimia tehdä yhteisin voiminkin.

SPEK:n ja Huoltovarmuuskeskuksen yhteinen 72tuntia.fi -sivusto ja siellä julkaistu 72 tuntia - Varautuminen kotona -esite antavat hyvän avun tällaisen varautumisen suunnitteluun. Esite on pelastussuunnitelmapohjan liitteissä, ja se on ladattavissa [72tuntia-sivustolta](https://www.72tuntia.fi/).

Joissain tilanteissa tarkoituksenmukaista on suojautua sisälle rakennukseen ulkoa uhkaavan vaaran vuoksi. Tällaisia uhkia voivat olla esimerkiksi lähellä olevan tulipalon savu, nopea vaarallisen aineen onnettomuuden aiheuttama uhka tai väkivallan uhka. Väestönsuojaa ei tuolloin ehditä ottaa käyttöön eikä se välttämättä ole muutenkaan tarkoituksenmukaista.

Sisälle suojaututtaessa suojaututaan uhkan mukaisesti. Jos kyseessä on ilmateitse leviävä uhka (savu, kemikaali...) tulee ovet, ikkunat ja tuuletusaukot sulkea. Viranomaisen kehotuksesta voidaan rakennuksen ilmanvaihto sulkea. Tällöin voi olla hyvä myös asuntokohtaisesti tiivistää ilmanvaihdon aukkoja ja ikkunoiden ja ovien pieliä sekä esimerkiksi postiluukku erityisesti vanhemmissa asunnoissa. Jos mahdollista, taloyhtiössä on hyvä miettiä, mitä tällaisia varautumistoimia voidaan tehdä yhteisesti, ja voidaanko haavoittuvammassa asemassa olevia ihmisiä auttaa näissä toimissa.

Väestönsuoja

Suomessa on kansainvälisesti tarkastellen poikkeuksellisen kattava ja laadukas väestönsuojaverkosto. Vaikka väestönsuojat usein näyttävät karuilta usein varastokäytössä olevilta tiloilta, on niiden suojauskyky oikein käytettynä merkittävä. Väestönsuojien rakenteet ja varustelutaso ovat vaihdelleet vuosikymmenten varrella, mutta suhteellisen nykyaikaisten asuinrakennuksissa tyypillisten C63 ja S1-teräsbetonisuojien suojausominaisuudet ovat jo 1963 vuodesta asti olleet verrattain kattavat. Ne suojaavat hyvin ammuksilta, pommeilta, sirpaleilta, polttotähteläineiltä, sortumilta, radioaktiiviselta säteilyltä, kemiallisilta aineilta ja myrkyllisiltä aineilta. Vanhemmatkin suojat ovat hyvin pidettyinä selvästi parempia, kuin ei mitään.

Usein miten väestönsuojien ongelmat eivät johdukaan väestönsuojan laadusta vaan ensinnä sen jatkuvasta kunnossapidosta ja toiseksi sitä, että kukaan asunto-osakeyhtiössä ei tiedä kuka ja miten suojan käyttöönottoimenpiteet tarvittaessa tekee. Pelastussuunnitelmassa tuleekin siis olla esitettynä paitsi väestönsuojan perustiedot, myös tiedot siitä, kuka ja miten väestönsuojaa ylläpitää ja ketkä suorittavat sen käyttökuntoon laittamiseen tarvittavat toimenpiteet, jos siihen annetaan valtionhallinnosta käsky.

Väestönsuojan hoitajan nimittäminen ei ole nykyään pakollista. Sopivan halukkaan ja motivoituneen henkilön löytäminen on kuitenkin hyödyllistä. Viime kädessä asunto-osakeyhtiön kulloinenkin hallitus vastannee väestönsuojan ylläpitotoimista ja tarvittaessa käyttöönoton johtamisesta. Normaalikaikaisen kunnossapidon voi yleensä ulkoistaa isännöitsijälle ja huoltoyhtiölle.

On kuitenkin hyvin väärin ajatella, että tarvittaessa isännöitsijä tai huoltomies suorittaa käyttöönottoimet. Ensinnäkään heilläkään ei välttämättä ole tietoa ja taitoa, ja toiseksi heillä on lukuisia muitakin isännöinti- ja huoltokohteita ja mahdollinen omankin asuintalonsa väestönsuoja käyttöönotettavana. Käyttöönotto saa lainsäädännön mukaan kestää korkeintaan 72 tuntia. Tosiasiassa siis asunto-osakeyhtiön väestönsuojan

käyttöönnoton tarvittaessa suorittaa ”talon oma väki”. On vahvasti suositeltavaa, että ainakin yksi tai muutama henkilö taloyhtiössä tietää, mitä tuolloin tulee tehdä.

Pelastusliitot järjestävät väestönsuojan hoitajan kursseja. Ainakin tämän ohjeen päiväyksellä Suomen pelastusalan keskusjärjestö SPEK myy väestönsuojan hoitajan verkkokurssia taloyhtiöille. Uudenmaan pelastusliitto on julkaissut Youtube-videosarjan väestönsuojan kunnossapidosta ja käyttöönotosta. SPEK julkaisee myös *Väestönsuojan huolto- ja käyttö* -nimistä ohjetta.

Väestönsuojan ylläpito ja huoltaminen

Väestönsuojatila ei yleensä ole normaaliaikana käyttämättä. Asuinrakennuksissa tavanomaisia rauhanajankäyttöjä ovat esimerkiksi talousirtaimistovarastot. Sitä voi käyttää myös muuna yhteisenä tilana, mutta jos käytötapa on sellainen, että tilaan kokoontuu ihmisiä, on poistumisreiteistä huolehdittava.

Väestönsuojan varatie ei välttämättä aina ole normaaliaikaan käyttökelpoinen erityisesti, jos suoja sijaitsee maan alla. Jos väestönsuojaa käytetään rauhanaikaan esimerkiksi kerhotilana tai bänditilana (tilana, jossa muuten, kuin tilapäisesti oleskelee tai työskentelee ihmisiä), tulee suojan varatie yleensä varustaa käyttökelpoiseksi. Normaaliajan käyttö ei myöskään saa estää suojan käyttöönottamista vaaditussa 72 tunnin aikarajassa eikä estää suojan määräaikaista huoltoja ja koestuksia.

Vuosihuolto ja määräaikaistarkastusten teettäminen on usein järkevää ulkoistaa isännöitsijälle ja/tai kiinteistöhuollolle. Vuosihuoltoon kuuluu ainakin seuraavat toimenpiteet

- Suojan ilmanvaihtolaitteiden ja ylipainemittarin koestus ja huolto
- Ulkona sijaitsevan ilmanottoputken ja sen asennuspaikan tarkastus (putki voi olla varastoituna normaaliaikaan, jos se paikalleen laitettuna haittaisi muuta toimintaa)
- Ilmanvaihtolaitteiden suodattimien tarkastus
- Paineventtiilien ja normaaliajan läpivientien sulkulaippojen kunnon tarkastus
- Suojan oven kunnon tarkastus, oven ja läpivientien tiivisteiden kunnon tarkastus ja huolto
- Sähköjohtojen, vesiputkien ja muiden läpivientien tiiveyden tarkastus
- Mahdollisen vesipisteen toiminta, varavesisäiliöiden täyttämiseen tarkoitetun letkun kunto
- Mahdollisen viemärin ja sen sulkumekanismien ja sulkukaivon tarkastus ja huolto
- Suojan tarvikkeiden tarkastus (sulkutelta, käymälärakenteet, käymäläkalusteet, varavesisäiliöt)
- Suojan varusteiden tarkastus (työkalut, suojanaamarit, valaisimet, merkitsemistyökalut)
- Tarkastetaan, että suojan lämmitys toimii, eikä suojassa ole kosteutta tai vettä
- Viestilaitteiden toimivuuden tarkastus (puhelinpiste, puhelinliittymä, GSM-passiivitoisin...)
- Sähkölaitteiden kunnon silmämääräinen tarkastus
- Suojan varatien kunto ja käyttöönotettavuus

Korkeintaan 10 vuoden välein suojalle tulee tehdä tiiveyskoe. Tällöin suoja tiivistetään vastaamaan suojauskäyttöä sulkemalla ylipaineventtiilit ja normaaliajan ilmanvaihdon läpiviennit sekä varsinainen suojaovi. Seuraavaksi ilmanvaihtokoneella ajetaan suojaan lievä ylipaine, sammutetaan ilmanvaihtokone ja seurataan paineen laskua. Paineen lasku ei saa olla määräänsä nopeampaa, jotta suoja voidaan todeta tarpeeksi tiiviiksi.

Väestönsuojan käyttöönotto ja suojautuminen

Väestönsuojan käyttöönotto tulee voida suorittaa 72 tunnin kuluessa valtionhallinnon määräyksestä. Suojat on suunniteltu niin, että pisin yhtäjaksoinen suojautumisaika on 72 tuntia. Käytännössä siis suojautumiseen valmistaututaan sodan uhkan tai muun sellaisen uhkan alla, että valmistautumisaikaa on ainakin kolme vuorokautta. Suojassa ei myöskään olla kohtuuttomia aikoja, vaan uhkan vaatiessa yhtäjaksoista pidempiaikaista suojautumista, määrätään suojaväistö tai evakuointi.

Väestönsuojan käyttöönotossa työläin toimenpide on yleensä suojan tyhjentäminen, mutta muutkin toimenpiteet vaativat tekijänsä. Kuten ylempänä on todettu, on suojan käyttöönotto "talon oman väen" tehtävä. On hyvä etukäteen suunnitella ja varautua siihen, ketkä ja miten suojan käyttöönoton tarvittaessa tekevät. Isännöitsijään tai huolto-yhtiöön ei yleensä ole mahdollista turvautua. Olettaessa väestönsuojaa käyttöön, tulee yleensä suorittaa ainakin seuraavia asioita viedä toimenpiteitä.

- Suoja tyhjennetään ylimääräisestä tavarasta. On hyvä suunnitella etukäteen, minne tavarat viedään. Asuntokohtainen irtaimisto on yleensä luontevaa viedä asuntoihin sisälle. Taloyhtiön yhteisille ,tavaroille varataan paikkoja esimerkiksi ulkoiluvälinevarastosta. Tarvittaessa tavara kannetaan tunteettomasti ulos, ja suojataan se siellä parhaan mukaan.
- Suojasta puretaan suojakäyttöön kuulumattomat rakenteet. Rakennuspiirustuksista on nähtävissä, mitkä rakenteet suojan suojakäytössä on tarkoitus jättää paikalleen. Esimerkiksi talousirtaimistovarastot ("häkkivarastot") puretaan ja niiden materiaalit kannetaan pois. Vaativien rauhanajan rakenteiden (väliseinät tai alas lasketut katot) purkamiseen syytä varautua erikseen.
- Suojan mahdollinen rauhanajan ovi poistetaan ja suojaovi valmistellaan käyttöön. Suojan hätäpoistumiskäytävä valmistellaan käyttöön. Tähänkin on syytä varautua erikseen erityisesti, jos suoja on maan alla, ja varatien uloskäynti joudutaan kaivamaan esiin maan alta.
- Poistetaan mahdollinen rauhanajan ilmanvaihtoputkisto suojan seinien läpivientien kohdalta ja kiinnitetään läpivientien sulkemiseen käytettävät lapat tiiviisti. Suljetaan kaikki vesi-, viemäri- ja lämpöputkien käsin suljettavat venttiilit sekä viemärin sulkuventtiili.
- Puhdistetaan ja täytetään varavesisäiliöt ja lisätään mahdollinen vedensäilytysaine. Asennetaan käymäläkalusteet ja käymälätarvikkeet paikoilleen

- Kiinnitetään ulos tuleva ilmanvaihtokoneen ilmanottoputki, jos se ei ole paikallaan. Kiinnitetään mahdollinen sulkuteltta paikalleen. Valmistellaan hiekka- tai erityissuodatin käyttöön. Tarkastetaan ylipainemittarin kunto ja toiminta.
- Kiinnitetään puhelin ja radio liitäntöihinsä. Kiinnitetään suojan opasteet paikalleen ulko-ovelta asti.
- Tarkistetaan ylipaineventtiilien toimivuus. Puhdistetaan tarvittaessa suojan oma ilmanjakokanavisto pölystä ja roskista.
- Tarkastetaan suojan tiiveys ja ylipaineen pitokyky.

Suojakäyttöön otettuun suojaan suojaudutaan vasta, kun siihen on selvä aihe, esimerkiksi viranomaisen määräyksestä tai yleisen vaaramerkin kuullessa. Suojassa ei tule oleskella "varmuuden vuoksi" muuten.

Jokaisen suojautuja tulee ottaa mukaansa kolmen vuorokauden tarpeisiin alla olevia varusteita. Koska tilanne voi luonteeltaan olla sellainen, että lyhyempiä suojautumistilanteita tulee useita peräkkäin, on varusteet hyvä olla kotona pakattuna ns. "hälytyspakkaukseksi" reppuun tai vastaavaan.

- Sopivaa hyvin säilyvää ruokaa, joka ei vaadi laittamista, sekä kertakäyttöruokailuvälineitä ja juomaa
- Sopivat vaatteet sekä kylmiin, että lämpimiin olosuhteisiin (suojassa on aluksi kylmä, sitten kuuma)
- Henkilökohtaiset lääkkeet ja sairaudenhoitovälineet sekä hygieniavälineet
- Vuodevarustus (esimerkiksi makuupussi ja makuualusta)
- Taskulamppu, otsalamppu tai muu kannettava valaisin
- Joditabletteja
- Ajanvietettä (kirjoja, pelejä...)
- Korvatulppia

Suojaan ei tule tuoda alkoholia, huumeita, aseita, lämpöä tuottavia laitteita tai voimakkaan hajuisia aineita. Suojassa ei voi tupakoida, sillä ilmanvaihto ei riitä tupakansavun poistamiseen mistään osista suoja.

Suojaan ei voi myöskään tuoda lemmikkejä. Suoijan tilantarve on laskettu vain ihmisten lukumäärälle. Niiden hygieniavarustelu yleensä mahdollista lemmikkien tarpeista huolehtimista. Lisäksi eläinpölylle allergiset henkilöt eivät voi oleskella samassa suojassa lemmikkieläinten kanssa.

Oma asunto tulee jättää kuten pitkälle matkalle lähdettäessä

- Ikkunat, ovet ja tuuletusluukut suljetaan
- Valot sammutetaan
- Kaikki tarpeettomat sähkölaitteet sammutetaan ja irrotetaan verkkovirrasta
- Jätteet viedään ulos
- Ovet lukitaan

Suojassa olijoiden tulee osata käyttää suojan ilmanvaihtokonetta. Erilaisissa suojautumistilanteissa ilmanvaihtokonetta käytetään eri asetuksilla täysin suodattamattomasta ns. ohituskäytöstä suodatuskäyttöön ja edelleen sulkukäyttöön. Lisäksi ilmanvaihtokonetta on osattava käyttää käsikäyttöisesti sähkökatkotilanteessa.

Pelastussuunnitelmassa on valmiit paikat väestönsuojan normaaliajan huollosta ja kunnossapidosta vastaavien tahojen tiedoille, kuvaukselle väestönsuojan varustelusta ja paikat sellaisten ”taloyhtiön omaan väkeen” kuuluvien henkilöiden tiedoille, jotka osaavat johtaa väestönsuojan käyttöönottoa.

Pelastussuunnitelman liitteissä on esimerkinomainen tarkastuslista väestönsuojan käyttöönottoimenpiteistä. Luettelo tulee mukauttaa sopimaan juuri teidän väestönsuojanne erityispiirteisiin.

PELASTUSSUUNNITELMAN TIEDOTTAMINEN

Valtioneuvoston asetuksen mukaan pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja siitä on tiedotettava tarvittavalla tavalla asunto-osakeyhtiön asukkaita ja muita henkilöitä, joiden on osallistuttava sen toimeenpanoon. Tämä tarkoittaa sitä, että pelastussuunnitelma saatetaan luettavaksi kaikille asukkaille ja toiminnanharjoittajille. Hyvä ohjeellinen perusteellisen päivityksen on korkeintaan viisi vuotta, mutta yleensä ainakin yhteystiedot tulee päivittää vuosittain. Pelastussuunnitelma tulisi aika-ajoin jakaa paperikopiona kaikkiin asuntoihin ja toiminnanharjoittajille. Se on hyvä pitää saatavilla myös esimerkiksi asunto-osakeyhtiön yhteisissä tiloissa, porrashuoneissa tai verkkopalvelussa. Huomatkaa kuitenkin, että pelkästään verkkopalvelussa oleva pelastussuunnitelma ei välttämättä tavoita esimerkiksi ikäihmisiä tai muita, joilla on vaikeuksia tietotekniikan kanssa.

Pelastussuunnitelman päivityspäivämäärälle on paikka kansilehdellä. Tähän pelastussuunnitelman osioon on tehty valmiiksi taulukko, jota voi käyttää pelastussuunnitelman tiedottamisessa asukkaille, toiminnanharjoittajille ja mahdollisille muille tahoille.